NOVICE
kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Na svitlobo dane od krajnske kmetijske družbe.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj VII. V sredo 21. listopada (novembra) 1849. *List 47.*

Kdor je silen, več dobí.

Dan vsih vernih duš je bil,
Ko z visocih stolp' zvonovi
Zgodaj že v okrog donijo,
In Kristjane vse budijo:
»Naj pristopijo z darovi
In pomagajo iz víc
Srotam mučenih dušíc,
Naj bi živi za nje strili
Kar so rajni zamudili!«
Tak zvonov je glas budil.

Zgodaj — že ob svítu se
K cerkvi zberajo berači,
Pípljejo se za prostore,
In de bolj se vidit' more,
Preč berač berača tlači;
Ino terdi, de on že
Vel'ko lét tù sedel je.
Kdor začel še le beračit,
Se ne sme med stare tlačit',
Naj za vogel čepet gré!
Tak derhal je združena.
Stergani kosmati dedci
So in černe gerde babe;
Te reglajo kakor žabe,
Dedci god'jo kot medvedi —
Vsak na svojo vižo zna
Oslepart' dobrotnika.
Kakor močan trop vojšakov
Je beračev in sromakov
Sitna truma vverstena.

Zadnjič clo prihropi še
S praznim žepam bolna ženka,
In pozná se, kak se nosi,
De dans pervič kruha prosi,
In de prošnja ta je grenka.
Kmal berači vid'jo jo,
Pošeptajo in rekó:
»Ti med nam' ne moreš brati
Kam drugam se mor'š podati,
Saj je drugih krajev še.
Ženka vstraši se, stermí
Nad besedami berača,
Gré na stran in milo joka
De po žilah vse ji poka,
Ino grize jo kot kača.
Tak jo žalost spreletí,
De že vmreti si želí.
Od sramote ne pogleda,
Trepetaje ino bleda
Solzna vsa na stran' klečí.

Zdaj darovci pridejo
In darove vsaki jake
Tud obilno prinesójo;
Kot dobrotniki kolj grójo
Podarujejo sromake.
Ženki tam na strani pa
Malokdo kak dar podá,
Kér ne zna še práv beračit'
Vrišat', kríčat', in oblačit'
Nalaš se razterganó!

J. Hašnik.

Deželna komísija za izpeljavo zemljišniga oprostenja na Krajnskim.

V današnji dokladi „Novíc" se bêre oznanílo predsednika deželne komisíje za izpeljavo gruntne odvéze na Krajnskim, de je ta komísija svoje opravíla že začela in sicer 17. dan t. m. Bravci Novíc že vedó, de obstojí ta komísija po ministerskim ukazu od 12. kimovca t. l. iz komisijnih udov in njenih namestnikov, ktere c. k. ministerstvo izvoli, potem iz 3 poročnikov in njenih namestnikov, ktere vpravičeni (gruntne in desetinske gospóske) izvolijo, in iz ravno toliko poročnikov in njenih namestnikov, ktere dolžni (podložni in desetinci) volijo, (§. 69. 70, c. k. ministerskiga ukaza od 12. kimovca) — kteri vsi imajo pri glasovanji enako veljavo.

Kér so, razun namestnikov tistih poročnikov, ki jih dolžni volijo, vsi komisijni udje izvoljeni in so tudi že opravila prevzeli, danes oglasimo iména vsih udov te imenitne komisíje.

Glavár te komisíje in njeni predsednik in c. k. ministerski komisar je gosp. Dr. Dragotin Ullepitsch, začas. c. k. generalprokurator za Koroško in Krajnsko kronovíno. Po tem:

1) ko politiški uradnik in začas. predsednikov namestnik: gosp. Dominik Brandstetter, c. k. svetovavec dež. pogl., — njegov namestnik c. k. pervi kresijski komisár gosp. Tomaž Glantschnigg;

2) ko sodni uradnik: žlah. gosp. Anton Scheuchenstuel, svetovavec pri c. k. mestni in deželni sodníi, — njegov namestnik žlah. gosp. Janez Schivizhoffen, svetovavec pri c. k. mestni in deželni sodníi;

3) ko zagovornik deržavne denarnice: gosp. Edvard Krušic, c. k. kameralni svetovavec;

4) ko uradnik c. k. fiškuza: gosp. Dr. Jožef Regnard, c. k. fiškalni adjunkt, — njegov namestnik gosp. Dr. Henrik Haan, c. k. pripomočljivi fiškalni referent;

5) ko uradnik c. k. deržavno-deželniga računstva: gosp. Janez Witzani, — njegov namestnik Leopold Ledinig.

Vpravičeni (gruntne in desetinske gosposke) so izvolili za svoje poročnike pri deželni komisíi:

1) gosp. Dragotina grofa Hohenwarta,
2) „ Dr. Dragotina Wurzbacha,
3) „ Dr. Antona Pfeffererja;

za njih namestnike pa:

1) gosp. Andreja Garzarollita,
2) „ Dr. Jožefa Kleindiensta,
3) „ Dragotina Wassiča.

Dolžni (podložni in desetinci) so izvolili za svoje poročnike pri deželni komisíi;

1) gosp. Mihela Ambroža,
2) „ Miklavža Lukaniča,
3) „ Emanvela Matavšeka.

Tudi namestnike so že izvolili, kér pa izvoljeni nočejo opravila prevzeti, bojo pa še enkrat volili, in volitve bojo pozneje na znanje dane.

Za nepośredna pomočnika pri opravilih predsedništva je c. k. ministerstvo izvolilo in sicer:

1) za inšpektorja, žlah. gosp. Dr. Ernesta Lehmana, pripomočljiviga fiškalniga referenta in bivšiga učenika pravoslovja v domačim jeziku v Ljubljani,

2) za sekreterja gosp. Dr. Ant. Schöppelna, c. k. konceptpraktikanta c. k. fiškuza.

Vsi udje te deželne komisije, kakor tudi ces. urad-

niki so bili v prisego vzeti, de bojo vse svoje dela od začetka noter do konca zvesto in vestno opravljali.

Vsi pri ti reči vdeleženi se zamorejo tedej zanesti, de bo deželna komisija, sostavljena iz zvedenih in poštenih mož, svoje opravila takó ravnala, kakor dani ukaz in pravíca velevata. Ukaz pa, ali natanjčne postave, kakó se ima pri izpeljavi gruntniga oprostenja ravnati, bo kmalo v domačim jeziku od ministerstva na znanje dan.

Od obdelovavniga réda
ali kmetijskiga kolobarenja.

(Dalje.)

3) Njive se morajo zapored takó obdelovati, de za žitam, kér se za njim v njivah rado veliko plevéla zaredí, vselej tak sad pride, ki zemljo sopet izčisti in zrahljá; tak je krompír, kapusovo zelje, pésa in drugi kroglasti ali bunkasti sad (kuha).

4) Na njive, ki so dalje od doma, sej žita, tudi kaj travniga sémena za suho klajo, ali pa za pašo; na bližnje sadi krompír, kapus.

Že je bilo v „Novícah" večkrat dopovedano, de tudi zelenjava gnojí, in ktere njive de se morajo z njo gnojiti, in kakó de se zelenjava podorava. Imaš tedaj daljne njive, takó ti bolj verže jih s zelenjavo gnojiti, kakor pa živinski gnoj delječ na nje voziti. Takó Nemci gnojijo. Oni so spoznali, de dober gnoj iz hlevov na daljne njive voziti, jim veliko dela prizadene, pa manj dobička da. Nemci nasledovajo zaporedno obdelovanje daljnih njiv takó: Za žitam sejejo deteljsko in drugo travno séme; pervo séč posušijo in jo spravijo za klajo, drugo in tretjo pa podorjejo, in z zelenjem takó njive zopet zagnojijo, in jih za žitno setev pripravijo. Na daljne njive sejejo nekteri za žitam ali bob, ali ajdo, grah, grašico; potlej pokosijo le to rastje, predin cvêsti začne, in ga namest živinskiga gnoja za prihodnjo žitno setev podorjó. Po takim redu gré obdelovanje njih daljnih njiv v letinah eno za drugim. In Nemci so umni kmetovavci.

5) Kadar kmetovavec prav razpozná, kakšno redno nasledovanje sadú eniga za drugim, ali kteri ték obdelovanja po letinah bi bilo za njegovo kmetijo nar boljši, mora še pred skusiti, če se vdelani sad sam za seboj, ali za drugim rad pogodí, to je, on mora vediti, če je prav, de ta ali uni sad več lét na ravno tisto njivo seje ali sadí. Nekteri sad ima to lastnost, de se sam za seboj še eno, ali več lét dobro pogodí, drugi se pa ne. Krompír, konoplje, turšica kapusovo zelje, rèš, oves in razne trave več lét na ravno tisti njivi dobro obrodijo. Nekteri sad pa je take lastnosti, de le verže, ako še le po 6 ali 9 létih v tisto njivo vdela, taka je: detelja rudečiga cvetja, lan, nemška detelja in grah.

Najde se pa tudi taka zemlja, v kteri se detelja v tretjim ali v četertim létu za drugim sadam zopet dobro pogodí. Kopalni sad je koristna predrast sledeči jarini; sledeči ozimini pa ni priden; zatorej sejejo v krajih, kjer se da, oves in jari ječmen na krompirjiše. Dobro se pogodijo: ozimna pšenica, krompír, oves, lan na ledini, na travjišu in deteljišu.

6) Na velikih kmetijah verže veči del le to pridelovati, kar manj delavcov potrebuje, kakor žita, in krompír, posebno če gospodar skerbí, de se vse le to več del s živino ali pa z novimi dobrimi naredbami, ali mašinami, kakor pa s zgol rokami perdeljuje.

Na malih kmetijah pa že verže tudi tak sad vdelati, kteri veliko delavnih rok potrebuje, zató, kér domača družina brez najemnikov delo opravi.

7) Če je kmetija razkosana, se ne da pravi red obdelovanja postaviti; tu naj vsak kmetuje po svojim nar boljim razpoznanji in poskušnji.

8) Lepa priložnost kmetije zboljšati je poleg velikih mest, kjer se za mléko, za senó, za slamo in za marsiktere druge pridelke veliko vzame.

9) Naj kmetovavec še prevdari, de gré pri kmetíi veliko na škoda, ki se je nobeden vbraniti ne more. Nar veči škodo pa storita ogenj in toča. Če vam toča takó pobije, de ste primorani setev preorati, posejte na vdarjeno mesto, mesca velkiga travna in kerstnika takiga sadú, ki naglo zraste, kakor: maliga ječmena, repniga in travniga sémena. Pozno sejana turšica tudi še dobro slamo za srovo in suho klajo donese. De bi pa zanaprej tako škodo povernjeno dobivali, naj asekurirajo vsi svoje osejano polje. Asekuriranci nimajo strahú, kader se černi oblaki vzdigujejo. Če ravno toča ne vdari, in njim pohištvo ne pogorí, vender z majhnim darilam svojim bližnjim pomagajo, ktere bi škoda zadela, kér hudo vréme malokdaj, brez kaj škode storiti, čez kraje vléče. Ako jih pa škoda zadene, imajo upanje tisto povernjeno dobiti, in se takó pred silo obvarovati.

(Dalje sledí.)

Raskosenje ali razdrobljenje zemljíš.

Zoper razdrobljenje zemljíš piše nek Francoz tole: „Tisti, kteri hočejo z razdrobljenjem naše kmetije pokončati, naj dobro pomíslijo, kaj delajo. Razdrobljenje kmetij na majhne kose je gotovo pokončanje. Kakor je mesó goveje živine in drobnice človeku v živež, in njih gnoj rast povzdiguje, ravno takó se iz tega tudi očitno vidi, de kmetijski pridelki večidel od reje živine izhajajo. Nar boljši in gotoviši dobiček kmetijstva je, če se veliki pašniki napravijo, senožeti in travniki pridno obdeljujejo in veliko živine redí, — z eno besedo, ako se gnojá na kupe napravi, od kteriga bogatija kmetijstva izvira. Iz tega samiga se že vidi, zakaj so tedej majhne kmetijstva večidel slabe. Majhne kmetijstva si nemorejo obilo živine rediti, in kjer ni živine, ondi ni gnojá, kjer ni gnojá, ondi so tudi slabe polja in travniki, torej se tudi po malim nažanje in nakosí. Živina je tedej, ktera zamore zopet opešane njive in senožeti zboljšati, ako jih je ravno žitna setev, drevó in matika preveč zničila in nerodovitne storila. Na majhnih kmetijah ne bo nihče tudi z obilnim denarjem veliko opravil. Majhna kmetija ne pripustí velicih poslopij v sredi svojiga posestva, in požene kmetovavce le v vasí, kjer se ne morejo takó gibati, kakor za razširjenje kmetijstva gré. Pri majhnih kmetijah se dodostikrat vidi, kakó so podedvani kosi njiv ali travnikov sèmtertjè opešali in neusmiljeno razdrobljeni. Majhne kmetije ne pripusté kmetu, de bi svoje dela po legí poljá, in po lastnosti zemlje tudi mnogoverstno opravljal. Potem takim je gotovo tudi že pred durmi revšina. To se pa na Francozkim nar bolj pogostama vidi. In ta reč je takó delječ prišla, de je veči del zemljíš, ktere so še nepopolnama razdrobljene, v roke vohernikam prišlo. Tode kar voherniki danes skupej spravijo, to se razdrobí že jutri, in med tem vednim drobljenjem kmetijstva je kmetijstvo od dné do dné slabši; veliko menj se pridela, kakor ljudjé za svoj živež potrebujejo, in takó je en del ljudstva v stiski, drugi se živí namesti z mesam le s žitam ali še celó s krompírjem in takó je vsaki dan bližej nesreče gladú in lakote".

Nezrelo grojzdje v prid oberniti.

Kjer je nezreliga grojzdja na kupe, se lahko za vrisk (jesih) porabi. Kdor pa ima le kaj malo tertic, ta naj obêre vinske jagode od grojzda in naj ga med kislim zeljem skuha. Kožice jagod prejdejo med kuhanjem, in zelje dobí po vinskih jagodah neizrečeno dober okus.

Vesel naj bo, kdor brati zna.

(Mladim, pa tudi starejim ljudém po kmetih v prevdark).

(Dalje.)

Na izgovor pervih jim to odgovorim: Če te niso tvoji starši ali drugi v šolo hoditi pustili, de sam brati ne znaš, pa saj drugim privoši, to je, svojim otrokam, svojim pastirčkam ali tebi zročenim otrokam, de bodo v šolo hodili; ne bodi jim zató nevošljiv, kér ti brati ne znaš, de tudi drugim tega ne privošiš. Kaj je slep človek zató drugim nevošljiv, če drugi vidijo, on pa ne? kaj bo on drugim zató očí pokazil, de bi tudi drugi slepi bili? On le Bogá za druge prosi, de bi jih Bog take nesreče obvaroval. Ravno tako tudi ti stori: opominjaj, prigajnaj, spodbadaj, sili druge, de bi se brati ali pisati naučili, če le priliko za to imajo. Ti boš sam veselje po tem imel, ko boš vidil, kakó ti bodo otroci kaj lepiga brali, in se ti zahvalili, de si jim priliko privošil, se kaj naučiti.

Na izgovor drugih se to reče: Če ti nisi prilike ali časa imel, de se nisi brati naučil, morebiti takrat še ni bilo toliko šol ali je še malokteri takrat brati znal; zdaj so pa vsi drugi časi, zdaj je več šol, in prihodnjič jih bo še več. Če tedaj ti nisi take prilike ali časa imel, pa jo drugim privoši, in pripusti jim, de se bodo saj brati naučili. Če si ti ali od mladosti, ali pozneje kruljev, hromast ali sključen postal, kaj boš tudi drugim to privošil, de bi takó nesrečni bili? Jez mislim, de tako hudobniga serca nimaš.

Na izgovor tretjih se to odgovorí: Če ti lahko živiž, če ravno brati ne znaš, ne misli, de bodo tudi drugi takó lahko živeli, če ne bodo brati znali, kakor ti. Postavim, ti imaš celo zemljiše (cel grunt), pa dosti otrok; ali bodo tvoji otroci vsi na tvojim zemljišu ostali? ali se ne bodo razšli? ali ne zna kteri tvojih sinov rokodelec, štacunar, vojšak ali kaj druziga postati, de mu bo treba, de bi brati in pisati znal? Če imaš ti na svojim gruntu le lesnike in drobnice, de jih komaj za jesih oberni ti znaš, kaj ne boš svojim otrokam kaj boljšiga sadú privošil? Če ti nisi znal drevja požlahniti, kaj te ne bo veselilo, če bi se otroci tega naučili, de bi divjake s žlahnimi cepiči pocepili? ali se ne bo otrokam dober sad bolje prilegel, kakor lesnike, ki jim usta skup vlečejo, če jih vgriznejo? Če se taki divjaki pocepijo, boš tudi ti rad dobri sad vžival, in tudi svojim otrokam ga privošil. Ravno takó je, če ti brati ne znaš, tedaj saj svojim otrokam in drugim, če moreš, privoši, de se bodo brati in pisati naučili, in kmalo boš tudi ti od taciga sadú kaj vžival, kér ti bodo otroci iz dobrih bukev lepe rečí brali, ali pripovedovali, kar se bo v tvoje serce zasajalo in dober sad prinašalo. Res je, kdor nič ne vé, nič ne skusi, tega nič ne mika. Če ravno druge vidiš, kteri dobro brati in pisati znajo, pa slabo izhajajo, kakó bodo pa tisti izhajali, če clo nič brati in pisati ne bodo znali? In če se med takimi, ki brati in pisati znajo, nekteri potepuhi znajdejo, se ne smé misliti, de morajo tudi tvoji otroci taki postati. Zavolj takih se ne smé zanemariti, de bi se otroci ne priganjali brati in pisati učiti, kér vselej taki laglej izhajajo, kteri brati in pisati znajo, kakor pa tisti, ki nič ne znajo, in ki še svojih domačih reči zapisati ali zrajtati ne znajo.

(Konec sledi.)

Kaj Vodnik od nas Slovencov

in slovenskiga jezika na dalje piše.

(Konec.)

Bohoričova gramatika se je razgubila, Hipolitova je premalo med ljudí prišla. Sleherni pisavec je krajnsko pisal, kakor se mu je zdelo; nobeden ni gledal na stanovitno vižo, vstavo ali red. Pisarji poprejšniga stoletja so se dosti deržali po Bohoriču, ali v sedajnim stoletji so rili naprej, in s krajnskim pisanjem delali, kakor prešič z meham.

Oče Marka, minih bôsih Avguštinarjev kloštra na Dunajski cesti, v Ljubljani rojen pred mestam, vidijoč to nadlogo, je pisal novo gramatiko v letu 1768. On je imel v bukviši tega kloštra Bohoričovo in Hipolitovo gramatiko; vunder drugači je napravil svojo, jo na dan dal, in rekel: de do njegovih časov še nobene krajnske gramatike ni bilo. Alj potle smo zvedili, de on je imel poprejšne gramatike; — zatorej naj gleda sam gori, kako si je upal neresnico govoriti in pisati.

Očetu Marku smo vunder hvaležni za več rečí. On je spet branje med ljudmí razširil; od trideset let se je skoro vsak pastir in pastarica brati naučila. Dosti bukev je med ljudí dal, jezik sem ter tje v bukvah očistil, omečil in lepši perrezal. Alj nektere rečí zastopnim niso dopadle; on je namreč stare mejnike brez vzroka prestavil; od starih gramatik odstopil, pisal kakor Ljubljanski predmestnani govoré; ni gledal na čistiši jezik Polancov, in dalječ od Nemcov stoječih starih krajnskih zarodov. On je preveč nemčoval, namest de bi bil slovenil. V nekterih besedah je brez potrebe hrovatil, v druzih pa premalo unajne Slovence čislal, kar je lahko ino treba.

Eden njegovih jogrov spozná, de se je dosti od njega naučil; vunder sedaj vidi, de je potrebno tudi stare gramatikarje poslušati, kteri so pred njim pisali.

Od tod pride, de oče Marka pri nas nobeniga nima, ki bi se po njem popolnim deržal; prestavljavci sv. pisma ino drugi učeni od njegove viže odstopajo, in se bližajo starišim pisarjem v jeziku in pisanji.

Iz tega sklenem, de bi dobro bilo skorej eno gramatiko in besediše viditi, *) v kterih bi se krajnski jezik v svoji čistosti najdel, stari mejnik le iz potrebe prestavil, govor po tih naukih perrezal, kakor so ga druzih jezikov učeni lepotili, in se nič nezapletalo, temué izrekovanje za ušesa, pismo in za pesem prilično naredilo.

Slovenci!

besednjak stariga slavenskiga jezika nam je oznanjen.

Spet zamoremo s serčnim veseljem rêči, de slovensko slovstvo vesélo napreduje. Visoko učeni slovanski jezikoslovec in učenik slovanskiga jezika na Dunaji gosp. Dr. Miklošič je pred nekimi tedni doveršil besednjak (rečnik) staro slovenskiga jezika, in nam v njem podal važno delo in pomoč za filologijo slovansko in za razumenje starih spominkov kakoršniga koli slovanskiga narečja. Obširno delo izverstno dognati, se je slavni gosp. profesor deset lét trudil, je nabiral besede iz nar starejih rokopisov in knjig, kar koli jih je mogel najti, in težko kdo drugi je imel toliko priložnosti do starih slovanskih zakladov priti, kakor on. Nabral je tedaj okoli 18000 besed, in je pri tem sosebno na to gledal, de jih je takó popisal, kakor se v nar starejih izvorih najdejo, in kakor se duhu našiga stariga jezika v resnici priličijo. — Rečnik je že gotov, pa se ne bo pred 15. grudnam razdajal. Kdor ga imeti želí, naj se naročí pri gosp. Dr. Miklošiču, in naj mu kmalo pošlje naročivno pismo z denarjem vred (3 gold. v srebru) na Dunaj (k. k. Hofbibliothek), kér se bojo rečniku tudi iména naročnikov pridjale. Kdor se na 10 iztisov naročí, dobí eniga povèrh. Kdor se bo pa pozneje za nje oglasil, bo mogel 5 gold. plačati.

---

*) Vodnikove želje zastran gramatik so se obilno spolnile, kér imamo že več dobrih slovnic, — besednjakov ali besediš nam pa še zmirej manjka, kér razun hvale vredniga Murkotoviga dosihmal nobeniga večiga besednjaka vsi Slovenci skupej nimamo. De bi pač zamogel obljubljeni kmalo na svitlo priti! Vredništvo.

Knjiga je v veliki četertini natisnjena, ima 25 pôl in pol.

Če pomislimo važnost dela in njegovo obširnost, moramo reči, de je cena nizka.

Slovenci! to delo je posebno za nas Slovence imenitno, kér je besednjak staro-slovenskiga jezika. Možém, ki slovenšino ljubijo in častijo (in veliko tavžent je tacih), ni tedaj treba rečníka posebno priporočevati. Z radostjo bojo ségli po njem, in svesti smo si, de bo slovensko délo Slovenca posebno med Slovenci mnogo kupcov našlo, ki jih bomo v versti rečníku pritisnjenih naročnikov brali.

Vredništvo „Novíc" temu povabílu še to oznanilo pristavi, de rado naročivne pisma z denarji vred za napovedani gosp. Miklošičev rečník prejema, če bi morebiti kterimu bolj priročno bilo, naročílo nam v Ljubljano poslati. Tode to prosimo, de se nam naročíla berž naznanijo, de do 15. grudna postavljene dôbe ne zamudimo.

Novičar iz Ljubljane.

Včeraj je bil velki zbor kmetijske družbe v Ljubljani. Snidilo se je čez 60 udov; pomenki so bili živi in važne reči so se sklenile. Drugo pot bomo od vsiga tega na dalje govorili. — Somenj sv. Ošpete se je dobro obnesel; ljudí je bilo silno veliko; kupci so práv zadovoljni. — Danes gré naš deželni poglavar — kakor slišimo — z nasvétam novih uradnikov na Dunaj; Bog daj! de bi izvoljeni bili tudi po vošilih dežele, in de bi se nova konstitucíjna vlada ob novim létu s práv veselim zaupanjem začéla! Kjer je zaupanje in ljubezin med vlado in ljudstvam, tam je tudi terdna podlaga sreče in mirú, ki ju nemore premagati nobena nevihta. — Odbor Ljubljanske mestne srenje je položil na ministerstvo prošnjo, de naj bi železnica ne šla čez Latermanovo sprehajalíše (Alee)', kér bi po lem takim nar lepši kraj Ljubljanskiga mesta silno škodo terpel, in je nasvetoval, de naj okoli goríce „Rosenbach" se pelje. — Z veseljem slišimo, de je ministerstvo úka sklenílo, de se ima naš sedanji slovenski pravopís v vsih šolskih knjigah rabiti. To je práv in potrebno, de bo saj enkrat konec otročjih abecednih razpertíj! — Naš neprecenljivi domorodec, gosp. Matija Majer nam je poslal v Ljubljano zopet novo delice svoje neutrudljivosti, našim šolam v vajo slovenskiga pisanja namenjeno, pod naslovam: „Predpisi latinsko- in cirilsko-slavenski;" prišli so na svitlo v slavni tiskarnici Haazeta v Pragi lično natisnjeni. Pa ne le mladosti, temuč tudi vsim Slovencam, ki se hočejo cirilsko brati in pisati naučiti, je vstregel gosp. Majer s svojim delam. — Gosp. profesor modroslovja, Dr. Unger nas bo zapustil, kér mu je ministerstvo vodstvo sirotnišnice na Dunaji z naslovam „cesarskiga svetovavca" podelilo. — Kakor slišimo, je gosp. minister úka gosp. Drju. Miklošiču sostavo slovenskiga berila za gimnazije izročil. — Gospodična Vesel nas je pretečeno saboto v gledišu spet práv zlo razveselila z deklamacíjo treh slovenskih poezij: „Sirotek" po češki narodi pesmi od gosp. J. — „Odlašavec" od gosp. M. Kastelica, in narodne krajnske pesmi: „Kaj je ljubezin." — Kolera nas je, hvala Bogu! zapustila, in Bog daj! de bi nas tudi prihodnje poletje ne obiskala! Pa druga domača kuga, v svoji lastnosti popolnama koleri enaka, nas še zmirej ni zapustila: namreč Ljubljanski dopisniki skriti pod *p.* in ****E.* v Dunajskim Lloydu in Gracarci. Nevredno se nam zdí, z nesramnimi lažnjivci in z natolcevavnimi slinolisci le eno besedo ziniti; tedej le eno samo njinih vošil spolnemo in se po njih svetu v poslednjih 2 versticah h kmetijstvu vernemo, ki pravite:

„Hoc scio pro certo, quoties cum stercore certo,
Aut vinco, aut vincor, semper ego maculor."

Ne besedice tedej več s takimi ljudmí, „deren Handwerk ist die Lüge." — Gosp. vrednik „Praviga Slovenca" nam je zastran „Kolednika" nekaj odgovoril, pa svoj odgovor na kmetijsko polje zavil, ktero se „Koledniku" nikakor ne priliči, ki nima „kmetijska pratika" biti. — Minister kmetijstva in rudarstva gosp. vitez Tinnfeld je bil v pondeljik čez noč v Ljubljani, in se je v torek zjutrej v Idrijo podal, ondašnjo rudaríjo ogledat.

Novičar iz mnogih krajev.

Presvitli Cesar so se — kakor Dunajske novíce pišejo — pretečeno nedeljo zvečer v Prago podali, kjer zdej spet ceser Ferdinand stanujejo, in bojo kakih 8 ali 10 dni tam ostati. Dva ministra sta Jih spremila. — Na češki meji proti Saksonskim in Parskim stojí čez in čez avstrijanska armada, ki bo v malo tednih z vsim orožjem takó previdena, de bo v stanu, če bi treba bilo, kamor koli marširati. Namén pa, zakaj de tolikšna armada tukaj stojí, še ni znan. — Nemška reč še sicer zmirej ni poravnana, in Bog vé, kakó se bo iz takó zapletenih reči na Nemškim štrena izvíla! — Od Madžarov, ki so na Turško bežali, pišejo Dunajske novíce, de je cela tropa ogerskih begúnov iz Vidina v Šumlo (turško terdnjavo v Bulgarii) peljana bila. 30. kozoperska je šla perva trôpa — 400 Poljcov, — general Bem, ki se zdej Murat Paša imenuje, je bil njeni vodník; ž njim sta šla tudi nekdanji ogerski minister Messaros in pa grof Vay. 31. kozoperska je šla druga trôpa — 102 Lahov; njih vodja je bil grof Monti. 1. listopada je šlo 165 poturčenih Madžarov, Lahov, Poljcov, — Stein je bil njih vodja. 3. listopada je šlo 320 veči del Madžarov, med kterimi je bil tudi Košut z velikim belim peresam na klobuku, grof Kazimir Batthyani, obá Perceljna in Poljec Przyemski. Tudi okoli 40 žensk je bilo zraven, ki so pěš šle ali se peljale. Grofinja Batthyanova se je sama peljala v kočíi. Čudno je bilo viditi to preselitev! — Sultan je 14. kimovca rusovskimu caru pisal, de bo nad Ogerskimi baguni takó čul, de ne bo nihče v stanu, kakšno novo prekučijo napraviti. — Ministerstvo misli, na Ogerskim seliša za uboge napraviti, kterim bo še ne obdelana zemlja izročena, de jo bojo obdelovali, in takó rodovitnost dosihmal zapušene zemlje pospešili, sebi pa iz revšine pomagali. — Ogerski general Klapka je dobil na 5 krajih severne Amerike prostorni svét, kjer se misli z mnogini Ogri vseliti. — Bêre se, de so morivca grafa Lamberga v Peštu zašačili, ki se Kolossy imenuje. — Ni res, de bi se bila v Aziatski Turčíi človeška kuga prikazala, kakor so nektere novice hrup zagnale. Graf Stürmer, c. k. avstrijanski poslanec v Carigradu je 30. oktobra veselo oznanilo razglasil, de ni nikjer kuge v imenovanih deželah, de se tedej bližnjim avstrijanskim deželam ni nič bati. — Česke „Narodne Novine" oznanijo prošnjo, ki so jo učitelji Rakoniške kresije ministerstvu uka predložili, de naj se usmili revniga učiteljskiga stanú. Silna potreba je zares, de se takó imenitni pa dosihmal takó silno zaterti stan ljudskim učiteljem po deželi polajša in poboljša — pa treba bo tudi skerbeti, de bojo prihodnjič le vredni možjé za učenike postavljeni. — V Bolonji se je unidan govorilo, de se bo maršal Radecki v Portici k sv. očetu Papežu podal, in ga v Rim nazaj spremil. Ko se je Papež unidan iz Beneventa zopet v Portici nazaj podal, se je na poti lahko prepričal, de je njemu ljudstvo serčno vdano. —

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*